

Informasjonshåndtering og formidling

«Samfunnsmedisineren og massemedia har det til felles at de begge retter seg mot befolkningen. Mens klinikerer fører dialog med pasienten sin gjennom direkte kontakt fra person til person, kan samfunnsmedisineren kommunisere med sin «pasient» – nemlig samfunnet og befolkningen – gjennom massemedia.»

Kristian Hagestad, tidl. fylkeslege

To kasuistikker – refleksjonsoppgaver

1. TRUENDE KORONAUTBRUDD I SYKEHJEM

Søndag morgen blir du som kommuneoverlege oppringt av sykehuslaboratoriet som melder om at positiv covid-19-test hos en innbygger. Prøven ble tatt to dager tidligere, altså på fredag. Du får formalia og telefonnummeret til den det gjelder, men før du rekker å ringe vedkommende blir du kontaktet av lederen for sykehjemmet. Hun opplyser at en av de ansatte der har testet positivt. Det viser seg å være samme person du nettopp har fått melding om. Vedkommende er hjelpepleier og jobber på en avdeling for lettere demente. Avdelingen har 16 beboere fordelt på to poster.

Du får vite at den ansatte som har testet positivt hadde lette forkjølelsessymptomer allerede på fredag, da hun ble testet. Og for å gjøre scenarioet enda mer krevende: Hun valgte likevel å gå på kveldsvakt og så på dagvakt lørdag – altså mens hun ventet på testsvaret. Sykehjemslederen sier det er sannsynlig at hjelpepleieren har vært i nær kontakt med så å si alle beboerne ved avdelingen i løpet av de siste 4-5 dagene.

Sykehjemslederen er opprørt og skuffet over sin ansatt. – Det er rett og slett uansvarlig at ansatte kan opptre på den måten. Sånt noe skal ikke skje! sier hun i telefonen. Du er selvsagt helt enig. «Hodeløst», tenker du idet du ser for deg en mulig overskrift i lokalpressen om noen dager: «Sykehjems-ansatt ble smittebombe».

Når du får samlet tankene, blir du og sykehjemslederen enige om hvem som skal gjøre hva: smittesporing, forsterkede smitteverntiltak, oppfølging av beboere, pårørende og ansatte. Lederen bedyrer at hun skal skrive avvik på saken og innkalle ekstrapannskaper for å gjøre det som må til for å få kontroll på situasjonen.

Punkter til drøfting:

- Hvilke umiddelbare informasjonstiltak må iverksettes? Hvem skal kontaktes, i hvilken rekkefølge bør det skje – og hvilke kanaler kan du benytte?
- «Jungeltelegrafene» (les: sosiale medier) er langt raskere enn deg. Medievitene sier det lønner seg å være tidlig ute med den første meldingen. Her har du en fordel, det er tross alt søndag morgen – og folk er litt «trege i avtrekkeren». Hvorfor er det viktig å være tidlig ute?
- Et par timer senere ringer lokalavisen for å få vite mer om hva som har skjedd og for å få dine kommentarer. Lokalpressens hovedspørsmål er: «Hvordan kunne det skje, at en covid-positiv sykehjemsansatt dro på jobb istedenfor å holde seg hjemme i påvente av testresultat?» Hva sier du til det?
- Pressen vil også ha greie på om sykehjemsledelsen egentlig har kontroll på sine ansatte – og om internkontrollen ved avdelingen er god nok? Har du forslag til svar?
- Medievitene sier at «ærlighet varer lengst» og at det er viktig å være raskt ute med fakta. Hvor åpen bør kommuneoverlegen være om «glippen» som har skjedd? Hvordan skal man sørge for pasientenes ve og vel og samtidig ivareta den ansatte?

2. SKJEVFORDELING AV VAKSINER?

Du er kommuneoverlege i en kommune med 25 000 innbyggere. Før jul fikk kommunens administrasjon klar beskjed om å rigge et vaksinesenter for å kunne komme i gang med covid-vaksinering i stor skala fra medio januar 2021. Dere tok i bruk den største idrettshallen til formålet, da den hadde vært stengt for sportslige aktiviteter siden senhøstes. Som kommuneoverlege fikk du ansvar for å lede prosjektteamet for etablering og drift av vaksinesenteret. Og som i andre kommuner, fikk dere på plass vaksine-rigget med nødvendig personell til «avtalt tid». 14. januar kunne dere – som regionens første kommune – vaksinere de aller første innbyggerne.

Rigget har kapasitet til å vaksinere opp til 2500 innbyggere per uke. I prinsippet kunne vaksineringsarbeidet vært unnagjort til påske, men vaksinene har uteblitt. Pfizer/Biontech har ikke levert det antall vaksiner som FHI forespeilet, Moderna har vært forsinket og etter påske beordret helsemyndighetene stans i all vaksinering med AstraZeneca pga. rapporter om fatale følgetilstander.

Lokalavisene er stadig mer opptatt av hvilke kommuner som har «kommet lengst» i arbeidet med vaksinering. En dag i begynnelsen av mai er det et hovedoppslag som viser at din kommune ligger langt nede på lista, ja faktisk er dere nest nederst blant regionens 9 kommuner. Avisen har tatt en ringerunde til de kommunale vaksinesentrene og fått tall på hvor mange som er vaksinert og hvilke kommuner som har kommet lengst i vaksineringen av prioriteringsgruppene.

Kommunedirektøren ringer deg på morgenkvisten for å få en forklaring på hvorfor

kommunen ligger i bunnsjiktet på vaksinelisten. «Ambisjonen var å være best her i regionen», sier hun oppgitt. «Men vi har jo så vidt kommet i gang med gruppe 5 og 6, mens nabokommunen holder på med gruppe 8», legger hun til. Hun sier samtidig at ordføreren er opprørt over avisoppslaget og det han kaller «manglende fremdrift» – og at du vil få en telefon fra ham senere.

Ordføreren ringer deg ut på formiddagen. Han forteller at det strømmer på med telefoner fra frustrerte innbyggere som vil ha «samme vaksinetilbud» som nabokommunen – som ligger best an på lokalavisas rangering. Du forklarer så godt du kan hvordan du tolker tallene; du påpeker at både demografiske og logistiske forhold spiller inn – og at slike avis-rangeringer er beheftet med feilkilder. Ordføreren takker for redegjørelsen, men han vil gjerne ha deg til å stille i «åpen halvtime» i kommunestyremøtet om 2 dager for å orientere lokalpolitikere om situasjonen. Han nevner også at denne delen av møtet er åpen for lokalpressen.

«Finn ut om vår kommune faktisk blir nedprioritert når det gjelder vaksine-fordeling. Det skal vi ikke ha noe av!», avslutter han.

Punkter til drøfting:

- Hvordan kan/ vil du bruke «åpen halvtime» til å snakke med kommunestyret om vaksineringsfremdriften?
- Hvilke forberedelser er fornuftig å gjøre?
- Hvilke andre kanaler og muligheter har du til å formidle nøktern og troverdig informasjon om kommunens vaksineringsprogram for covid-19?